

ZİMAHŞERÎ 'NİN DOĞU TÜRKÇESİ İLE « MUKADDİMETÜ 'L - EDEB » İ

ZEKİ VELİDİ TOGAN

Bu makale, dostum Prof. Franz
Taeschner'e, 75. doğum yılı
dolayısı ile ithaf olunmuştur.

« *Mukaddimetü 'l - edeb* » e yazdığı önsözde (farsçasının Wetzsp. neşri 302; İshak-Hocası Ahmed Efendi, *Akşa el-arab*, 1,3, 4) Mahmud Zimahşerî, devrin hükümdarı Horezmşah Atsız'ın « بهاءالدين علاءالدولة والدين الاسپهسالار » « آتسز بن خوارزمشاه » Arab dilini diğer dillere tercih ettiğini ve kendisine, çok zengin olan saray kitap hazinesi için « حزانة كتبه المعمورة » bir nüsha yazmasını emretmiş olmasına mebni bu emre uyararak kitabını Atsız'ın adına ithaf ettiğini ve kitap "bütün memleketlerde çok makbûle geçmiş olduğundan Horezmşah'ın aziz isminin her zaman ve mekânda ve bütün dillerde câri olmasını istediğini" ifade eder. « فأردت أن لا يزال مذكوراً في كل زمان و مكان ويكون اسمه العزيز جارياً على كل لسان والله موفقه لما يرفع الذكر الجميل ». Bazı yazmalarda biraz değişik şekilde yazılmış olan bu önsözden, « *Mukaddimetü 'l-edeb* » in Zimahşerî tarafından, "bütün dillerde" dediği başka lisanlar ile de telif edilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Bu "bütün diller" onun için elbette farsça, horezmce ve türkçe demek idi. Kitaba, «Atsız», yahut «Horezmşah» isimleri ile birleştirilen bir unvan, bilhassa bu eserin türkçesi için yakışırdı. Nitekim, biz bu kitabın « *Lûgat-ı Horezmşâhî* » unvanı ile olanlarını da görüyoruz. (Meselâ, Manisa kütüphanesindeki 2849 numaralı nüsha gibi).

Eserin horezmcesini ben 1951 'de neşr etmiştim : *Khorezmian Glossary of the Muqaddimat al-adab*, İstanbul 1951. Fakat, eserin türkçe glossarının, muahharan yapılmış batı türkçelerine nisbeten daha çok olan doğu türkçe nüshaları arasında asıl Zimahşerî'nin kendisine aid olan ilk şeklini tesbit etmek kolay değildi. Bunlardan «Çağatay

Ulusunda yapıldığı malûm olan bir şeklini Prof. N. Poppe 1938'de neşretmiştir: *Mongolski slovar Mukaddimat al-adab*, Leningrad 1938. Bu doğu türkçe «*Mukaddimetü'l-edebe*» nüshalarını Türkistan'da gördüğüm gibi, 1923'te Paris Millî Kütüphanesi (Suppl. Turc nr. 288) ile 1925'ten sonra, İstanbul kütüphanelerinde olan nüshalarını da gördüm. Bunlardan Hiva'da 739/1338'de yazılmış bir nüshayı 1927'de «*Islamica*» mecmuasında (c. III, s. 210) zikretmiştim. Sonraki araştırmalarımda, Türkiye kütüphanelerinde «*Mukaddimetü'l-edebe*» in bir çok yazmalarını tesbit ve tedkik ettim; hattâ kısmen bunları karşılaştırdım. Gördüğüm nüshaların ehemmiyetli olanları, tarafımdan konulmuş remizleri ile şunlardır:

1) A = İstanbul Üniversite Kütüphanesi'nde, Edebiyat nr. 4655 (şimdi A. Y. 114) numara ile kayıtlı olan, 715/1315 yılında Barçkentli (yani Sirderya havzasından) Mes'ud tarafından yazılmış nüsha. (Kolofor: وقد وقع الفراغ من تحريره عصر يوم الجمعة الخامس والعشرين من صفر حتم بالخير والظفر من شهر سنة خمس وعشرة وسبعمائة على يد العبد الضعيف الراجي إلى رحمة ربه اللطيف مسعود بن محمد بن موسى خواجه البارجكندي متع (بها زمانا طويلا). Yazmanın sonunda Hacı Alî isminde birisinin bu kitabı 840/1436'da 220 «midad» dirhemi mukabilinde satın aldığına dair bir kayıt var: صاحبہ ومالكه الحاج علي بن يعقوب عفي عنهما اشترى في شهر ذى الحجة سنة اربعين وثمانمائة بمائتي وعشرين درهما ممدادا Bu «midad dirhemi» nin ne olduğu belirsiz; ihtimal, kara dirhem demektir ki, muhtemelen bu «midad» «mütedavil» mânâsındadır. Meselâ, يتوا بيوتهم على ممداد واحد, yani «توا بيوتهم على طريقة واحدة و اسلوب واحد» ihtiva eden bu nüsha, Horezm türkçesi nüshaların en iyilerindedir.

2) B = Topkapı Sarayı, Ahmed III kütüphanesi, nr. 2243, yalnız tercümeyi ihtiva eder. Yazı tarzı itibarı ile «A» nüshasının yazıldığı memlekette yazılmıştır. Başında Şerefeddin isminde bir imamın 776/1374'de vefatına dair bir kayıt buluyor: توفي الامام العالم مولانا شرف الدين بن حمد الله في الثالث عشر من ذى القعدة سنة ست و سبعين و سبعمائة.

3) T = Topkapı Sarayı, Ahmed III, nr. 2740, türkçe ve farsça glosar, türkçesi bazan kırmızı mürekl eple yazılmış, bazen de beyaz kalmıştır. XIV. asır ortasında yaşamış olan Hivalı Şems (Şams Hiyvaği) tarafında yazılmıştır.

4) G = Topkapı Sarayı, Ahmed III, nr. 2741, farsça ve doğu türkçesi.

5) H = Millet Kütüphanesi, nr. 2009, farsça ve doğu türkçe. 749/1348 'de Horezm'de Sırderya havzasındaki Cend şehrinden Hüsameddin tarafından yazılmış, sonunda Horezmlî olduğu anlaşılan Hacı Ömer Kâtibi'nin Kırım 'da 20 Receb 815 / 22. X. 1412 'de Ubeydullah isimdeki oğlu doğduğu kaydedilmiştir. Altın - Orda - 'da «Hatibî» nisbesi taşıyan Horezmlîlerin bulunduğu görülmektedir. Bu nisbe sahipleri, Zimahşeri'nin «Hatib-i Horezm» diye maruf olan talebesi ve halefi Muvaffak bin Ahmed el-Horezmî'nin evlâdı olsalar gerek. Zikri geçen Hacı Ömer'in nisbesi ise burada الحطیئى yazılmış; Hitay aşiretinden demek de olabilir. Burada onun diğer oğullarının ve kendisinin doğum tarihleri de yazılmıştır.

6) D = Beşirağa, nr, 648. Bazı yerler farsça, bazı yerler de doğu türkçe yazılmıştır. «تم القسم الاول فى فحوة غرة ربيع الاول لسنة اربع وستين و سبعمائة على يدى العبد الفقير الى المولى الغنى احمد بن محمد المدعو بشمس الحيقوى الخوارزمى قوبلت وصححت بقدر الوسع بنسخة مقرأة على علماء خوارزم الحيقوى الحيقوى». 14 Rebiülevvel 797/1394'de Mısır'da, aslen Horezm'li Ahmed bin Muhammed, diğer ismi ile Şems el-Hıyvaķî el-Horezmî tarafından yazılmış ve Horezmlî âlimler tarafından mukabele edilmiş nüshalarla karşılaştırılmıştır. «فرغ من التصحيح والمقابلة». بنسخة مصححة مقابلة بنسخ علماء خوارزم المتبحرين فى علم العربية العبد الفقير الى المولى الغنى احمد بن محمد المدعو بشمس الحيقوى الكبروى بمدينة مصر فى التاسع من ربيع الاول سنة سبع وتسعين وسبعمائة». Yazmanın sonuna (vr. 149 a) Şems Hıyvaķî'nin bu eseri 797 Rebiülevvel'i sonu 23. I.1395'de Kahire'de Haniķah-ı Yûnûsiye'de yazıp bitirdiğini kaydettiği gibi, kendisinin 801/1398 tarihli bir kaydı da aynı sayfada yazılmıştır.

7) R = Damad İbrahim Paşa kütüphanesi, nr. 1149. 738/1338'de «Medinetü'l-Horezm»de (yani Ürgenç'te) El-Baydâ medresesinde (yani Ak Medrese'de) Saraylı Mahmud bin Yusuf el-Kâtib tarafından yazılmıştır: «تمت النسخة الشريفة المسماة بمقدمة الادب لجارالله العلامة الزمخشري فى المدرسة الميمونية المباركة البيضا بمدينة خوارزم حماهاالله عن جميع الآفات والعاهاات على

يدى اضعف عباد الله محمد بن يوسف السرايى الكاتب اصلىح الله شأنه فى غرة
« شعبان سنة ثمان وثلاثين وسبع مائة » Türkçesi nâdir olan bu nüsha Horezmlî
bir âlim tarafından istinsah edilen farsça nüsha olmak, yani Zimahşerî'nin
farsça glossarı olmak bakımından çok mühimdir. Yazmanın kolofonu
ve kenar notları başka bir yerde bahis mevzuu olacaktır.

8) S = Âtîf Efendi, nr. 2768. 799/1397 'de Musa bin Mürsil, meşhur
ismi ile Şeyh Dağçağ tarafından yazılmış bir nüsha. Yazmada doğu
türkçe kelimelerin yanına batı türkçeleri de yazılmıştır.

9) Ş = Yenicami kütüphanesi Hatice Turhan yazması, nr. 322.
Sıvaslı Abdülvâhid bin Abdülmecid tarafından Kahire'de Rebiülâhir
769/1367 'de bir doğu türkçe nüshasından alınarak yazılmış ve oğuzca
ile karıştırılmıştır. Mamafih, doğu türkçesi metin tenkidinde güzel isti-
fade edilecek vaziyettedir.

10) Y = Yozgat Kütüphanesi yazması, nr. 396. 10 Cumadiülevvel
655/25 Mayıs 1257 tarihinde Horezm'de İbrahim bin Mahmud Sûfî el-
Müezzîn tarafından yazılmış çok mühim nüsha; kâşifi olan Prof. Ah-
med Ateş tarafından «Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi», VIII (1958), ş.
90-93 'de tavsif edilmiştir.

11) S = İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde nr. 1619'da bulunan Altın-Orda
nüshası. Kitabın ilk kısmının sonunda Saraylı Hibetullah tarafından «Eski
Saray» da 10 Muharrem 741 / 6 Temmuz 1340 'da yazıldığı : « فرغ من كتابة
القسم الاول هبة الله السرايى فى البقعة المباركة المسماة بسرايى القديمة يوم
عاشورا », ikinci kısmının da aynı zat tarafından 740 Şevvâl başında
/ 1340 Nisan 'da yazıldığı : « تم قسم الافعال بيد اضعف عباد الله هبة الله »
26 Muharrem 741 / 22 Temmuz 1340'da yazıldığı tasrih edilmiştir. Yazmada
türkçe glossar tam olmayıp bir çok yerlerde sadece farsçası yazıl-
mıştır. Altın-Orda kültür hayatını aksettiren bu yazmadaki zengin
notlar ve ekler hakkında bu makalenin almancasında kâfi malûmat
verilmiştir.

12) Mn = Manisa Kütüphanesi, nr. 2850, Saraylı Hibetullah bin Mah-
mud bin Kasım bin Ahmed bin Mes'ud Hüsamüddin tarafından «vezirlerin
sultanı» olan Emîr Murad bin Emîr Şâhin bin Emîr İzzeddin'in hazinesi
için 25 Ramazan 800/13. VI.1398'de yazılmıştır : « تمت كتابته مقدمة الادب »

يعون الله الملك الوهاب على يدي الضعيف هبة الله بن محمود بن قاسم بن احمد بن مسعود بن حسام الدين السرايى رسماً الخزانة سلطان الوزراء المنصور على الأعداء المؤيد من السماء الامير بن الامير مراد بن الامير الكبير السعيد الشهيد امير شاهين بن امير عز الدين لازالت قببات دولته على قمة الجوزا و ايات جلال حشمته مكتوبة على جهة السماء يوم الثلاثاء الخامس والعشرين من شهر رمضان المعظم سنة حجة على جهة الهجرة. Burada zikr edilen emîr ve vezir Murad bin Şâhin hakkında başka bir kayda tesadüf edemedim.

13) P = Paris Supplement turc, nr. 287. Kitabın ikinci (ef'âl) kısmı ile başlar. Yalnız Horezm türkçe glossardan ibarettir; herhalde XII. asırda yazılmıştır. Yani, « Y » yazması ile asırdaştır. Vr. 201-219 başka bir elle sonradan yazılmış olmalıdır. Paris Millî Kütüphanesi'ndeki (Suppl. Persan nr. 1631) farsça tercümenin yazması da Horezm'de yazılmış bir nüshadır. Kâğıt ve yazı bakımından iki nüsha karşılaştırılabilir.

14) Bn = Berlin Devlet Kütüphanesi, Nr. Ms. Orient Fol. 66 yazması. Safer 681 / 1282 'de yazılmış olup, Horezm türkçesi, ara sıra farsça kısımlar vardır. Eski Horezm türkçelerinin yanına bazan daha muahhar bir doğu türkçe ilâve edilmiş; meselâ vr. 129 « أقدم عليه » karşılığı olarak « اشنو كچى اينك ازا » şeklinde yazılan eski Horezm türkçesinin yanına « ايلكارو كچى » yazılmıştır. Kitabın sonunda 776/1374 senesine ait bir kayıd da vardır: « تاريخ تى يوز تيمش التى دا تورور ». Bu nüsha da, « Y » ve « P » yanında üçüncü mühim nüshadır. Burada « تاريخ » kelimesinin « تاريخ » şeklinde yazılmış olması Horezm türkçeleri yanına yazılan türkçelerin Bulgar taraflarında yazılmış olduğunu tahmin etmeyi mümkün kılmaktadır; orada ططر ve طبخز، الط kelimeleri تتر ve توقوز، التى şeklinde yazılmıştır. (bk. Harun Yusupov, *Vvedenye v bulgaro-tatarskuyu epigrafiyu*, 1960, s. 68, 71). Bu nüshanın türkçesi, arapçasına nisbeten daha muahhar zamanda, başka bir el ile yazılmıştır. 681 arapçasının, 776 da türkçesinin yazılış tarihi olabilir.

15) L = British Museum, Add 7429 nüshası ki, 760/1359 'da yazılmıştır (bk. A. Rich, *Catalogue of Arabic MSS*, p. 241). İkinci kısım (ef'âl) ile başlar, Vr. 1-8 doğu türkçe, fakat hemen hemen bunun arkasından muahhar türkçe eklenmiş. Bu nüshada horezmce glosslar da ara sıra bulunuyor.

Bu yazmaların karşılaştırılmasından doğu türkçe glossarın, muhtelif yer ve zamanda değişikliklere maruz kalmakla beraber, Poppe'nin neşr ettiği çağatayca glossardan farklı olarak hepsinin bir tek Horezm türkçesine irca edebileceğini anlamış bulunuyorum. Esas nüshalar «A», «P» ve «Bn» nüshaları idi. «Y» nüshasından haberim yok iken, «Bn» ve «P» nüshalarım Paris ve Berlin 'de tedkik etmiş idiysem de, fotoğrafını tedarik edememiştim. Bu yüzden esas olarak, İstanbul'da mevcut «A» nüshasını almak icab etti. Bu nüshayı İstanbul'da bulunan ve burada sayılan 11 nüshada mevcut doğu türkçe tercümelere ikmal ederek kitabın türkçesinin Zimahşerî tarafından yazılan aslını ihya etmek mümkün olacağını düşündüm ve eserin horezmcesi ile meşgul olurken türkçesi ile de uğraştım. «Ef'âl» kısmının başlarında iken Viyana'ya gitmem icab ettiğinde, o zaman İstanbul'da yaşamakta olan Kazak Türkleri bilginlerinden Ayit Muhammed'den bu işi devam ettirmesini rica ettim. O da bu işi kabul etti ve bir kaç senede bu işi tamamladı. Onun müsvedde halindeki nüshası bugün Türkiyat Enstitüsü Kütüphanesi'nde mahfuz bulunmaktadır. Bu müsveddede yazmalar için ihtiyar olunan remizler, vaktiyle benim vaz ettiğim ve Ayit Muhammed tarafından da olduğu gibi tatbik olunan remizlerdir. 1939'da bu işi tekrar ele aldığım da, kitabın türkçesinin neşrinde bilhassa «P» nüshasını esas edinmek gerektiğini, daha sonra «Y» yazmasını «P» ile beraber alınması gerektiğini gördüm.

Ben, «*Muqaddimetü'l-edeb*» in doğu türkçe tercümeli yazmalarını Türkistan, Afganistan, İran ve Hindistan kütüphanelerinde de görmüş, yahut mevcut olduklarını işitmişim. Türkistan'daki nüshalardan birisi Özbekistan İlimler Akademisi el yazmaları kataloğunda (Taşkent 1952, I, 188) eski "özbekçe" tercümeli olarak kaydedilmiştir. Umumî intibasını şudur ki, Zimahşerî'nin türkçe glossarının aslı ilk şeklini tesbit etmek için onun aynı kitaba yazdığı horezmce ve farsça glossarlarını da ele alarak her üçünü karşılaştırmak şarttır. Türkçe glossar gibi farsçası da, ya Zimahşerî'den tamamen müstakil olarak yeniden yapılmış, yahud da Zimahşerî'nin bu farsça glossarı zaman ve mekâna göre tadilata uğramıştır. Bu hususu kitabı lâtinceye tercüme eden Wetzstein ile, türkçeye tercüme eden İshak-Hocası Ahmed Efendi de fark edememişlerdir. Bizim kütüphanelerimizde farsça glossarın Horezm'de yazılan en eski nüshası Damad İbrahim Paşa'daki «R» nüshasıdır. Bu nüsha diğer muahhar farsça glossarlarından farklı olarak horezmce glossara daha yakın bulunmaktadır. İşte, bu hususun türkçe glossar için de vârid olduğu görüldü. Üç dildeki glossarın, bilhassa

Kitabın ilk "isimler" kısmında Horezm'in hususî hayat ve kültürünü aksettiren fasıllar mühimdir. Meselâ, bu kısmın 18. bâbında ziraat, soğarma ıstılahları, yemekler, içkiler, kıyafet, ev esbabı; 19. bâbda evzan, at neveleri ve cinsleri, renkleri, eğer takımları; 20. bâbda deve, koyun, sığır ve vahşî hayvanların türlü nevelerinin isimleri gibi. Bu kayıtlara göre meselâ, « مقال » in horezmce ve Horezm'de yazılan farsça glossarlarındaki karşılığı "gram" « غرام » dır; türkçesi ise "agram" « برساغو »; arapça « قفيز », horezmce « ساغو », farsça « يك ساغو », türkçesi « برساغو » dir. Arapça « مد », horezmce « باطمانج برخرش », türkçesi « بر باتمان بركرش » dir. Burada Horezm türkçesi "kiriş" in, horezmce "xrş" dan geldiği âşikârdır. XIV. asrın ilk yarısında « Mukaddimetü'l-edeb » in türkçesini, yani « A » nüshasını yazan Barçkentli Türk, Horezm türkçesi ile olan kelimeleri iyi anlayamadığından, karşılık olarak bazen yeni ve yanlış bir tercüme vermiş, yahut okuyamadığı yazıyı gördüğü şekilde tersim edivermiştir. Meselâ, at renklerinden arapça « محبب » kelimesinin « P » nüshasında olduğu gibi « تيزينكا تكرو آق آط » şeklinde yazılan, yani "dize kadar beyaz at" demek olan karşılığını « A » nüshasını yazan zat, Horezm türkçe nüshalarda doğru okuyamamış, noktasız olarak « بيركا نكي آق آط » şeklinde yazıvermiştir. Arapça « اطربه الفرح والحزن » cümlesinin Horezm türkçesi ile « يونكول قيلدى انى سفنيج تقى قذغو » yazılan tercümesini, hafif demek olan « كونكول قيلدى انى سفونج » okuyup « يونكول » yani "yenil" kelimesini « يونكول » şekline çevirmiştir. Yine « ef'âl » bâbında arapça « اجلب عليهم بخيله » cümlesinin horezmce karşılığı « بار از يدا هنا بريقى فرلشكرا » farsça, yani Zimahşeri tarafından yapılan farsça tercümede « بانك كرز ايشان بلشكرش », türkçesi « P » ve « Y » nüshalarında « چاقيردى انلار اوزا اطايع لار بيرلا » iken, « A » nüshası bunu « چاقيردى انلار اوزا اطلارى بيرلا » şeklinde yanlış yazmıştır. Ahmed Efendi tercümesinde (c. II, s. 300) bu cümleden maksadın "bir emîrin düşmanlarına karşı feryad etti, çığladı ve süvari kıt'alarını savaşa hazırladı" olduğu izah edilmiştir. Zimahşeri, El-Birûnî'nin eserlerindeki ince « n » harfini نك , kalını da نغ şeklinde yazmıştır: تيزينكا (yani "tiziñe", اويلوقينغا yani "uylukuña"). Sıfat olan adetler de El-Birû-

hi'de ve Horezm'de yazılan diğer eski türkçe cümlelerde görüldüğü gibi «سكسج آطا» ve «توقسج آطا» dir. («P» nüshasında böyledir).

İşte, böyle bir metodla Zimahşeri'nin Horezm türkçe glossarı ihya edilirse, ondan sonra bu eserin muhtelif Türk illerinde, muhtelif zamanlarda yerli şivelere göre ne gibi tadillere maruz kaldığını tesbit etmek ve bu eseri Türk diyalektolojisi tarihini öğrenmekte tatbik etmek mümkün olacaktır. Her halde Zimahşeri'nin türkçesini tedkik eden zâtin arapça gibi, farsçayı da iyi bilmesi ve arapça aslında ne demek istediğini kesin olarak anlaması zarurîdir. Bu hususda İshak - Hocasr Ahmed Efendi'nin İstanbul'da basılmış olan türkçe tercüme, şerh ve tahlilleri (*Akşsa el-arab*) çok faydalı olacaktır.

Ben bu iş ile şahsen meşgul olamıyorum. Ayit Muhammed ise 1951'de vefat etti. Şimdi Türk bilginlerinin Ayit Muhammed ile benim 1927'den başladığımız bu işi yeniden ele alıp, «P», «Y» ve «Bn» nüshalarını esas edinerek ikmal etmeleri çok faydalı olacaktır. «P» ve «Bn» nüshalarının mikrofilimleri elimizdedir. Bu işin tahakkuku çok yerinde bir hareket olurdu; çünkü 19 Mart 1975'de Zimahşeri'nin doğumunun 900 üncü sene-i devriyesi gelecektir. (Zimahşeri, 27 Recep 469'da doğmuştur). Türk dünyasının İslâm ilimleri bakımından en çok minnetdar olduğu bu büyük âlimin hatırasının tes'idi Türk milletine düşen bir iştir. Biz, Horezm'de yetişen bu büyük Türk bilgininin Türk diline ait, ehemmiyeti itibariyle Mahmud Kâşgarî'ninkine nisbetle ikinci mevki tutan, fakat Kâşgarî'nin eserine aksettirilmeyen Horezm türkçesinin en mükemmel ve en zengin âbidesi olan eserini ihtifal gününe kadar tam olarak ihyâ etmiş olmalıyız.

PS. Hindistan'ın Rampur Saray (Rezâiye) kütüphanesinde 8810 numarada «*Mağad-dimetü'l-edeb*» in «ef'âl» kısmının çok güzel bir nüshası bulunmaktadır; yazı ve kâğıdına göre XIV. aşırda Horezm'de yazılmıştır. Farsça ve türkçesi «P» nüshasındaki ile hemen hemen birdir; yani asıl Zimahşeri elinden çıkan redaksiyondandır ki, kitabın neşrinde elde bulunması şart olan nüshalardandır. Vr. 25 a :

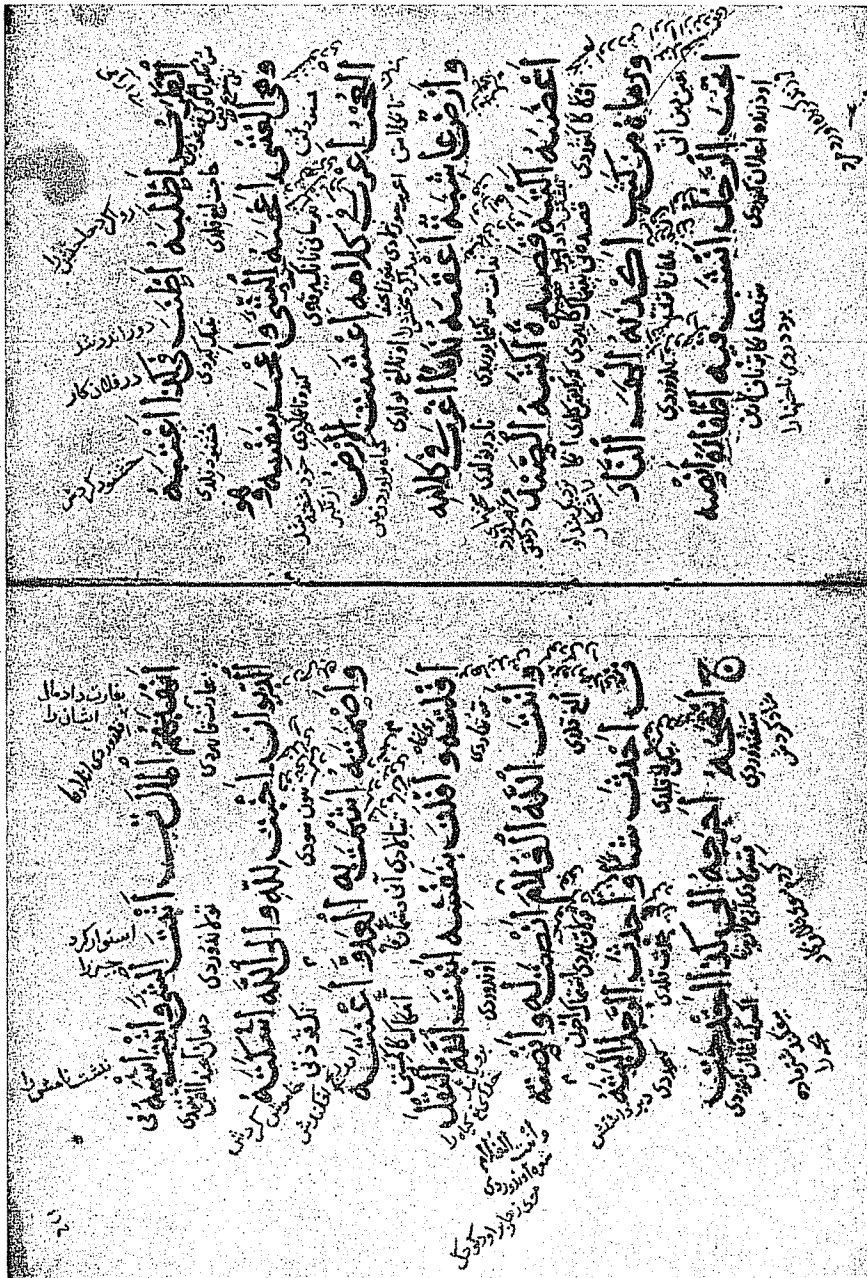
جواد = یخشی یوروشلیک اط : زاد = نیتاردی یبلاق لارنی سودین ; علت فی الحساب =
یتکیلدی ساقیش ایچیندا .

واوليات المولد وهو الفقيه المصنف وهو
 والفقير الكفا لانا اكلات البيض الجاهل وهو
 انما كذا وكذا انما الله في اجله وانته
 الذي انشا شعرا وانساب الفخ الفخ
 والفتاه الله وانشا يقول كذا اب انش
 الفخ الفخ الفخ الفخ الفخ الفخ الفخ
 الفخ الفخ الفخ الفخ الفخ الفخ الفخ

والذئب اذ ذهب فاد ذهب البيض
 اذ ذهب اذ ذهب اذ ذهب اذ ذهب
 اذ ذهب اذ ذهب اذ ذهب اذ ذهب
 اذ ذهب اذ ذهب اذ ذهب اذ ذهب
 اذ ذهب اذ ذهب اذ ذهب اذ ذهب
 اذ ذهب اذ ذهب اذ ذهب اذ ذهب

واشرف في فله حجة اذ ذهب اذ ذهب
 اذ ذهب اذ ذهب اذ ذهب اذ ذهب
 اذ ذهب اذ ذهب اذ ذهب اذ ذهب
 اذ ذهب اذ ذهب اذ ذهب اذ ذهب
 اذ ذهب اذ ذهب اذ ذهب اذ ذهب
 اذ ذهب اذ ذهب اذ ذهب اذ ذهب

Resim III — « Mukaddimetü'l-edeb » in « Y » = Yazgud nüshasından bir örnek

Resim IV « Mukadimeti'l-edeb » in « Y » = Yozgad nüshasından bir örnek